

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง  
อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่**  
**Participation of the people in local administration in Pa miang subdistrict doi  
saket district of Chiang Mai province**

พิรุณ อินแสง

Pirun Insaeng

สมยศ ปัญญามาก

Somyot Panyamak

สหทัยา วิเศษ

Sahathaya Wises

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

Master of Political Science Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,

Phayao Campus

E-mail: somyot.pan@mcu.ac.th

Received: 22 August 2024; Revised: 29 August 2024; Accepted: 29 August 2024

### บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยประยุกต์ตามหลักอภิธานิธรรม 7 เป็นการวิจัยผานวิธี เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 351 คน โดยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาร์ยามาเน และการวิเคราะห์แบบอุปนัย ใช้วิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก ผลรวมค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) = 3.91 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ด้านการวางแผนปฏิบัติการ และด้านการรับผลประโยชน์ ทั้ง 2 ด้านมีผลรวมค่าเฉลี่ยเท่ากัน เป็นอันดับแรก อยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) = 3.95 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ สมมติฐานข้อที่ 1, 2, 3, 4 และ 5 มีผลทำให้ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้ง 5 ตัวแปร 3) การประยุกต์ใช้หลักอภิธานิธรรม 7 พบว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยพร้อมเพรียงกัน เป็นการฝึกวินัยและขันติธรรมให้มีความอดทนและรับผิดชอบ เป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติทุกคนควรที่จะต้องตระหนัก และให้ ความสำคัญที่ทุกองค์กร เป็นสิ่งที่บุคคลทุกคนในสังคมเปิดโอกาสให้สตรีและผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เป็นการส่งเสริมเป็นการรักษาสิ่งที่ดีงาม และเป็นการให้การดูแลคุ้มครองผู้ทรงศีลทรงธรรมในชุมชน

**คำสำคัญ:** การมีส่วนร่วมของประชาชน; การบริหารส่วนท้องถิ่น; หลักอภิธานิธรรม 7

### Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the level of participation of citizens in local administration in Pa Miang Subdistrict. Doi Saket District Chiang Mai Province 2) To compare people's participation in local administration in Pa Miang Subdistrict. Doi Saket District Chiang Mai Province 3) To present guidelines for public participation in Pa Miang Subdistrict local administration. Doi Saket District Chiang Mai Province By applying the principles of Aparihaniyadhamma 7, it is a combined research method. The tools used are questionnaires and interviews. The sample population was 351 people by calculating the sample size from Taro Yamane's formula. and inductive analysis Use methods of interpretation to draw conclusions from the data. The results of the research found that 1) in all four areas, the average was at a very satisfied level. Average sum ( $\bar{x}$ ) = 3.91. When classified into each item, it was found that Operational planning and in terms of receiving benefits, both sides have the same average sum. is the first It is at a very satisfied level with an average ( $\bar{x}$ ) = 3.95. 2) Results of comparing people's participation in local administration in Pa Miang Subdistrict. Doi Saket District Chiang Mai Province Assumptions 1, 2, 3, 4, and 5 resulted in no difference. At the statistical significance level of 0.05, which rejects the hypotheses set for all 5 variables. 3) The application of the 7 Aparihaniyadhamma principles was found to be an opportunity for the people to participate in unison. It is a practice of discipline and tolerance to be patient and responsible. It is something that every practitioner should be aware of and give importance to in every organization. It is something that every person in society gives opportunities to women and the underprivileged in society. It promotes and preserves good things. and to provide care and protection for those with good morals in the community.

**Keywords:** Participation; local administration; principles of  
Aparihaniyadhamma 7

### 1. บทนำ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) เป็นกระบวนการหนึ่งในการทำงานร่วมกันของบุคคลที่อยู่ทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร เป็นลักษณะหนึ่งของการมีปฏิสัมพันธ์กันของคนในองค์กรที่จะช่วยกันสร้างสรรค์ความสำเร็จให้เกิดขึ้นในองค์กร การมีส่วนร่วมนั้นเกี่ยวข้องกับประชาชนทั้งในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร โดยใคร การเกี่ยวข้องนี้เป็นการนำโครงการไปปฏิบัติ แบ่งปันประโยชน์ ติดตามและประเมินผลโครงการ (Cohen and Uphoff, 2009) ซึ่งการกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้น โดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะมีการจัดอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพื่อผลในทางที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐ หรือต่อการบริหารงานของรัฐ หรือต่อการเลือกผู้นำ ทางการเมืองของรัฐบาลไม่ว่าจะเป็นไปในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม เพื่ออิทธิพลของกลุ่มการเมืองในการเลือกกำหนดบุคคลในวงการรัฐบาล

หรือกดดันรัฐบาลให้กระทำตามที่พลเมืองผู้นั้นหรือกลุ่มนั้นต้องการ ตลอดจนมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐทั้งในการเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะที่รวมกันสองประการ ได้แก่ (1) ต้องเป็นไปตามความสมัครใจ และ (2) ต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้มีอำนาจ นอกจากนี้ กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองต้องเป็นไปตามที่ระบบการเมืองและกฎหมายกำหนดให้กระทำได้ หรืออาจใช้วิธีการที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ได้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการต่าง ๆ ของชุมชนนั้นเป็นทั้งวิธีการและเป้าหมายของการพัฒนา เพราะจุดหมายของการพัฒนา คือ ความสามารถในการพึ่งตนเองในการบริหารและการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้ และการจะบรรลุจุดหมายดังกล่าวได้ประชาชนต้องเกิดการเรียนรู้ และการเรียนรู้ที่ดีนั้นเกิดจากการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วม (Participation) ตามพจนานุกรมอังกฤษฉบับ อ็อกฟอร์ด ได้ให้คำนิยามไว้ว่า “เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง” คำว่า การมีส่วนร่วม โดยมากมักจะใช้ในความหมายตรงข้ามกับคำว่า “การเมินเฉย (Apathy)” ฉะนั้น คำว่าการมีส่วนร่วมตามความหมายข้างต้น ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือในประเด็นที่บุคคลนั้นสนใจ ไม่ว่าเขาจะได้ปฏิบัติการเพื่อแสดงถึงความสนใจอย่างจริงจังหรือไม่ก็ตาม และไม่จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นโดยตรงก็ได้ แต่การมีทัศนคติ ความคิดเห็น ความสนใจ ความห่วงใย ก็เพียงพอแล้วที่จะเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วม (เกียรตินิพนธ์ วัจนะสวัสดิ์, 2550) การมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มประชาชน หรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจมหาดิน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน เป็นกระบวนการที่รวบรวมเอาความห่วงกังวล ความต้องการและค่านิยมต่างๆ ของสาธารณชนไว้อยู่ในกระบวนการตัดสินใจของรัฐและเอกชน เป็นการสื่อสารสองทาง และเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายเพื่อการตัดสินใจที่ดีกว่า และที่ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน (วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ, 2551)

การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ความเข้มแข็งของการบริหารจะเกิดขึ้นได้ จะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งการบริหารปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ อับราฮัม ลินคอล์น อดีตประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำนิยามการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน คือ การปกครองที่มีอำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารปกครองประเทศ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวดที่ 14 ว่าด้วยการบริหารส่วนท้องถิ่น ได้บัญญัติถึงสาระหลักเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการขององค์กรการบริหารปกครองส่วนท้องถิ่นไว้หลายประการ ดังเช่น การเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น การลงคะแนนเสียงถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น การออกเสียงประชามติ และการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นได้ว่าประเด็นเหล่านี้เป็นประเด็นสำคัญต่อการบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างยิ่ง ในการกำหนดให้การบริหารส่วนท้องถิ่น ต้องเปิดช่องทางและหาวิธีการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในท้องถิ่นมากขึ้น

ตำบลป่าเมี่ยง ตั้งอยู่ในเขตอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ยกฐานะจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นเทศบาลตำบลป่าเมี่ยง มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 159.36 ตารางกิโลเมตร หรือ 99,600 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ของตำบลป่าเมี่ยงอยู่ในเขตป่าขุนแม่กวง ซึ่งเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ และ เขตอุทยาน

แห่งชาติแม่ตะไคร้ ตำบลป่าเมี่ยง แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 6 หมู่บ้าน มีประชากร 3,407 คน เทศบาลตำบลป่าเมี่ยงได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและแนวทางการพัฒนา ในภาพรวมไว้ จำนวน 7 ยุทธศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ มียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี โดยมีนโยบายด้านการยกระดับมาตรฐานงานเทศบาลทุกด้าน ให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง และนโยบายด้านการให้ความสำคัญ รับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อร่วมพัฒนาบ้านเกิด อย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งที่ผ่านมา ประชาชนในท้องถิ่นก็ได้มีส่วนร่วมในการบริหารส่วนท้องถิ่นของตนเอง การมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น แต่เมื่อเลือกตั้งเสร็จสิ้น องค์กรท้องถิ่นมีสมาชิกสภาท้องถิ่น มีคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้ว ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างอื่นอย่างไร การบริหารส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ใกล้ชิดที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ มีส่วนร่วมได้อย่างเป็นรูปธรรม และสมควรเป็นทางเลือกที่สำคัญในการปฏิรูปประเทศต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับใด เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตามปัจจัยส่วนบุคคล แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่น ตามหลักกอธิพานิยธรรม 7 เป็นอย่างไร ผลการวิจัยในครั้งนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลป่าเมี่ยงด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และเป็นข้อมูลทางด้านการบริหารแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้นต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยประยุกต์ตามหลักกอธิพานิยธรรม 7

## 3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1) เป็นการวิจัยผสมวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

### 2) การวิจัยเชิงปริมาณ

(1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนประชากรทั้งสิ้น 2,841 คน

(2) กลุ่มตัวอย่าง ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตำบลป่าเมี่ยง จำนวน 2,841 คน ได้ประชากรจำนวน 351 คน โดยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโรยามาเน่ (Yamane, 1973, อ้างอิงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2546) การสุ่มกลุ่ม

ตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นส่วน โดยพิจารณาจากประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลมีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด โดยทำการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster sampling)

(3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม

(4) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) ทำหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ถึงนายกเทศมนตรีตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ 2) ผู้วิจัย ลงพื้นที่ ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ แล้วทำการชี้แจง หลังจากนั้นดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนในพื้นที่ที่ถูกเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ตอบแบบสอบถาม หลังจากนั้นขอให้กลุ่มตัวอย่างส่งข้อมูลกลับมายังผู้วิจัย 3) นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

(5) การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ มีดังนี้ 1) ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ใช้วิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (percentage) โดยการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนในการทดสอบสมมติฐาน 2) วิเคราะห์ความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยการหาค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด 3) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิเคราะห์ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Statistic) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

### 3) การวิจัยเชิงคุณภาพ

(1) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 20 คน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นในตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 4 คน กลุ่มที่ 2 กลุ่มประชาชนในตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 12 คน กลุ่มที่ 3 กลุ่มนักวิชาการ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่น ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2 คน และกลุ่มที่ 4 กลุ่มผู้นำศาสนาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่น ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2 รูป

(2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อเก็บรวมข้อมูลแบบเจาะลึกเสริมผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ

(3) การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยาถึงผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ 2) สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มเป้าหมายพบปะพูดคุยเพื่อสร้างความคุ้นเคย และแจ้งวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) กำหนดนัดหมายวันเวลา

ที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ที่แน่นอน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เตรียมตัว และเตรียมเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และบุคคลอื่นๆ โดยใช้วิธีการบันทึกเทป จดบันทึก และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ ทำการสังเคราะห์แบบแผนความสัมพันธ์ โดยการหาความเชื่อมโยงระหว่างกันของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในแต่ละประเด็น แล้วสร้างข้อสรุปแบบแผนความสัมพันธ์ เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่น ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

(4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์วิเคราะห์โครงสร้างสรุปแบบอุปนัย (Inductive Approach) และการตีความ (Interpretation) จากปรากฏการณ์ในพื้นที่ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่น ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

#### 4. สรุปผลการวิจัย

##### 4.1 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 62.10 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 46-60 ปี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 36.20 มีระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 43.60 มีอาชีพค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 35.30 และประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในระดับ 20,001 – 30,000 บาทต่อเดือน จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00 และในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก ผลรวมค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.91 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ด้านการวางแผนปฏิบัติการ และด้านการรับผลประโยชน์ ทั้ง 2 ด้านมีผลรวมค่าเฉลี่ยเท่ากัน เป็นอันดับแรก อยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.95 รองลงมาได้แก่ ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.88 และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.87 เป็นลำดับสุดท้าย ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ผลรวมค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.87 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการพิจารณาโครงการต่าง ๆ ที่อาจเกิดปัญหาต่อการบริหารท้องถิ่น เป็นลำดับแรก อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.97 รองลงมา ได้แก่ ท่านได้มีส่วนร่วมให้ข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น และท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นคัดค้านหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ต่อการประชุมเพื่อพิจารณาโครงการในการบริหารท้องถิ่น อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.91 เท่ากัน และท่านได้มีส่วนร่วมเสนอปัญหา/ความต้องการชุมชนในการประชุมของท้องถิ่น อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.76 เป็นลำดับสุดท้าย ตามลำดับ

2) ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอต๋อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการวางแผนปฏิบัติการ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับพึงพอใจมาก ผลรวมค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.95 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ท่านได้มีส่วนร่วมในการประสานงาน ขอรับการสนับสนุนในการดำเนินโครงการต่าง ๆ ในท้องถิ่น อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.97 เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดเรียงลำดับความสำคัญของแผนงานการแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.96 และท่านได้มีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในระหว่างการบริหารท้องถิ่นเพื่อให้การดำเนินการเกิดประโยชน์สูงสุดเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.93 เป็นลำดับสุดท้ายตามลำดับ

3) ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอตอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ผลรวมค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.95 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ได้รับความรู้จากแนวทางการบริหารท้องถิ่น เป็นลำดับแรก อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.98 รองลงมา ได้แก่ ท่านและชุมชนมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ด้านคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการบริหารท้องถิ่น อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.97 และท่านมีส่วนร่วมในการ ออกแบบ จัดสรรประโยชน์อันเกิดจากการบริหารท้องถิ่น อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.89 เป็นลำดับสุดท้ายตามลำดับ

4) ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอตอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ ด้านการประเมินผล พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ผลรวมค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.88 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ท่านได้มีส่วนร่วมในการติดตามการบริหารงานและประเมินผลของการบริหารงานส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.97 เป็นลำดับแรก รองลงมา ได้แก่ ท่านได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามเงื่อนไข กระบวนการ ขั้นตอน และท่านได้มีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูล ผลการบริหารท้องถิ่น เมื่อถึงกำหนดสิ้นปีงบประมาณ ทั้ง 2 ข้อ มีผลรวมค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) เท่ากัน อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.91 และท่านได้มีส่วนร่วมในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิด จากการติดตามการบริหารงานและท่านได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารท้องถิ่น อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.81 เป็นลำดับสุดท้ายตามลำดับ

#### 4.2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอตอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ ตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอตอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ ตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ สรุปได้ว่า สมมติฐานข้อที่ 1, 2, 3, 4 และ 5 มีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอตอยสะแก จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้ง 5 ตัวแปรโดยการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่าง

เป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนในการทดสอบสมมติฐาน

### 3. แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยประยุกต์ตามหลักการบริหารนิยธรรม 7

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยประยุกต์ตามหลักการบริหารนิยธรรม 7 ข้อมูลที่นำเสนอได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 20 คน ผลการสัมภาษณ์ สรุปได้ดังนี้

1) **การประชุมกันเองนิตย** เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม อันเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารส่วนท้องถิ่น ต้องประชุมหารือกันเป็นประจำ แต่ความถี่ดังกล่าวขึ้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสม การจัดให้มีการประชุมหลายรูปแบบด้วยวัตถุประสงค์ต่างกัน ใช้เวลาต่างกัน และมีความถี่ต่างกันดังที่ได้กล่าวไว้แล้วนั้น ก็เป็นการแก้ปัญหาการประชุมบ่อยเกินไปหรือน้อยเกินไปได้ในระดับหนึ่ง ได้มีโอกาสเข้ามาทำงานร่วมกัน มีการระดมความคิดเห็น มีการระดมสมองช่วยกันคิดช่วยทำ การประชุมกันเองนิตย แล้วสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการประชุม นั้น ตั้งเป็นแนวคิดและองค์ความรู้ สามารถนำมาเป็นนโยบายในการบริหารส่วนท้องถิ่นได้

2) **การพร้อมเพรียงกันประชุม** เป็นการทำข้อตกลงร่วมกันว่าจะประชุมโดยพร้อมเพรียงกันตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อความเรียบร้อยดีงามขององค์กร เป็นการฝึกวินัยและขนบธรรมเนียมให้มีความอดทน และรับผิดชอบต่อการงานที่ได้รับมอบหมาย หากเรามีวินัยในการเข้าร่วมประชุม พยายามดำเนินการประชุมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และนำมติที่ได้ไปดำเนินการต่ออย่างสุดความสามารถ ความสำเร็จของการประชุมย่อมเกิดขึ้นได้อย่างแน่นอน

3) **การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ** เป็นการรักษาของเก่า ไม่เอาของใหม่ เพราะบางอย่างถึงจะเป็นของใหม่ก็ใช่ว่าจะดีเสมอไปในเรื่อง หากทุกคนอยากจะทำบัญญัติ หรือล้มเลิกอะไรตามใจตนโลกนี้คงวุ่นวายน่าดู ถ้าไม่อยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงธรรม การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนรองรับ ฯลฯ คือการบัญญัติ ดังนั้น ทุกคนในทีมจะต้องทำตามอย่างเคร่งครัด ไม่ล้มเลิก เพิ่มถอน ตามอำเภอใจ เราควรปฏิบัติตามระเบียบที่ได้กำหนดไว้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย แต่หากต้องการแก้ไขเปลี่ยนแปลงระเบียบดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่อาจทำได้ แต่ต้องประกอบไปด้วยเหตุผลและมติที่เป็นเอกฉันท์จากเสียงส่วนใหญ่เสียก่อน

4) **การสักการะเคารพนับถือผู้ใหญ่ในชุมชน** เป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติทุกคนควรที่จะต้องตระหนักและให้ ความสำคัญที่ทุกองค์กรต้องมีผู้ใหญ่ในชุมชนในบทบาทต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชน องค์กรตนเองเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เพราะท่านเหล่านั้นน่าจะมาเป็นผู้ใหญ่ในชุมชนได้ก็ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ มาไม่น้อยเช่นกัน จุดตั้งต้นของการบริหารงานที่ดี อยู่ที่ผู้ใหญ่ในชุมชน องค์กรว่า มีคุณธรรม คู่ควรแก่การเคารพนับถือกราบไหว้ได้หรือไม่ มีคำแนะนำที่น่าฟังและน่าทำตามแค่ไหน บางชุมชน องค์กร ผู้ใหญ่ในชุมชนทำตัวไม่น่าเคารพนับถือ ไม่น่ากราบไหว้ มีนิสัยเจ้าชู้ ชอบเล่นการพนัน คดโกง เห็นแก่ตัว ขาดศีลธรรม ไร้จริยธรรม ก็ยากที่จะสร้างบรรยากาศการบริหารงานที่ดีได้ ในการทำงานในองค์กรนั้น จึงยังคงจำเป็นต้องรับฟังผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์มากกว่า เพราะมีเพียงแต่ประสบการณ์จากผู้ใหญ่ร่วมกับความไฟแรงของคนรุ่นใหม่รวมกันเท่านั้น องค์กรจึงสามารถเดินทางไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

5) การให้เกียรติและคุ้มครองสตรีและผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เป็นสิ่งที่บุคคลทุกคนในสังคมเปิดโอกาสให้สตรีและผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ได้เข้ามามีบทบาทในทางสังคมหรือในทุก ๆ ด้านทุกหน่วยงานตามที่สตรีและผู้ด้อยโอกาสทางสังคมเหล่านั้นมีความสามารถ โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางเพศ สถานภาพทางสังคมทุกคนมีความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย การทำร้าย การทำผิดในลูกเมียผู้อื่น การกดขี่ทางเพศ การทำลามกอนาจาร การไม่ให้เกียรติ ไม่คุ้มครองสตรีและผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ย่อมนำมาซึ่งความเสื่อมในองค์กร เพราะทำให้เกิดความหวาดระแวง และขาดความปลอดภัยในคุ้มครอง และยังหมายรวมถึง การไม่รับฟังความเห็นของสตรีและผู้ด้อยโอกาสทางสังคมด้วย

6) การสักการะ เคารพ นับถือ ความเชื่อความศรัทธาของคนในชุมชนโดยการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น เป็นการส่งเสริมเป็นการรักษาสิ่งที่ดี งามที่อนุชนรุ่นหลังได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเพื่อรักษาให้คงทนสถาพรต่อไป และไม่เมากับวัฒนธรรมใหม่ ๆ อันมาจากชนชาติอื่น จนลืมวัฒนธรรมของชนชาติของตนเอง ศูนย์รวมจิตใจของชุมชนองค์กรนั้น บางชุมชนองค์กรเคารพบูชาอนุสาวรีย์บุคคลสำคัญหรือบรรพบุรุษ หรือผู้มีพระคุณ ขอให้หาศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนองค์กรนั้น ๆ ให้ได้ ไม่ว่าจะเจดีย์อนุสาวรีย์ ปูนียสถาน ปูนียวัตถุ หรือรูปเคารพต่าง ๆ ก็จะทำให้สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนหรือองค์กรนั้น ๆ เพื่อสร้างความสามัคคีที่ดีต่อกันได้ไม่ยาก

7) การให้การดูแลคุ้มครองผู้ทรงศีลทรงธรรมในชุมชน เป็นการให้การดูแลคุ้มครองผู้ทรงศีลทรงธรรมในชุมชน อันเปรียบดังพระอรหันต์นั้น ท่านเป็นบัณฑิต เป็นผู้ชี้ทางนิพพาน การดูแลต้อนรับ การฟังคำสั่งสอนของท่าน ย่อมได้ประโยชน์มากมายทั้งทางตรงและทางอ้อม พ่อแม่และผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณธรรมก็เช่นเดียวกัน การดูแล คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม เป็นสิ่งที่รัฐควรให้ความสำคัญในการปกป้องดูแลพุทธบริษัทและประชาชนทั่วไปด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมตามที่กรอบกฎหมาย กำหนด และบำรุงด้วยปัจจัยสี่ สนับสนุนส่งเสริมให้คนดีมีที่ยืนในสังคม และส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไป ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตสืบไป

## 5. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก ผลรวมค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.91 เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ด้านการวางแผนปฏิบัติการ และด้านการรับผลประโยชน์ ทั้ง 2 ด้านมีผลรวมค่าเฉลี่ยเท่ากัน เป็นอันดับแรก อยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.95 รองลงมาได้แก่ ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.88 และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมีความพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) = 3.87 เป็นลำดับสุดท้าย ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาชาติเชื้อ วชิรญาณโณ (ประเสริฐไทย) (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และอยู่ในระดับมาก

2 ด้านคือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการติดตามตรวจสอบการเลือกตั้ง 2) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพ รายได้ ต่างกัน การมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญตามสมมติฐาน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีการศึกษา การมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อการเลือกตั้ง ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) ปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ประชาชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่อง เพราะต้องประกอบอาชีพต่างๆ จึงทำให้ประชาชนไม่มีเวลาติดตามข้อมูลข่าวสาร ประชาชนยังขาดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การไม่มีส่วนร่วมเข้ามาติดตาม และตรวจสอบการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้ง ส่วนแนวทางส่งเสริมควรปลูกฝังอุดมการณ์ และสร้างจิตสำนึกเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจัดประชุมและสัมมนาเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองที่ถูกต้อง ทำให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิ และหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระวิชาญ จันทสโร (ม่งภูกลาง) (2563) ได้วิจัยเรื่อง อิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ระดับอิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาล ตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านโดย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ด้านการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และด้านการร่วมชุมนุมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา ด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ สรุปได้ว่า สมมติฐานข้อที่ 1, 2, 3, 4 และ 5 มีผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้ง 5 ตัวแปร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระชาญชัย ดิสสุโส (ศรีแพทย์) (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง พบว่า 1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 3.55$ ) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือด้านการเลือกตั้ง ( $\bar{X} = 3.84$ ) รองลงมาคือ ด้านการเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน ( $\bar{X} = 3.62$ ) รองลงมาได้แก่ด้านการติดต่อกับทางราชการ ( $\bar{X} = 3.40$ ) และด้านที่น้อยที่สุดคือด้านการเป็นผู้สื่อข่าวทางการเมือง ( $\bar{X} = 3.35$ ) ตามลำดับ 2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และรายได้ต่อเนื่อง ต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา และอาชีพ มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญตามสมมติฐานที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระเกรียงศักดิ์ กิตติปัญญา (รักสนิท) (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลประสงค์ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานีผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการพัฒนาชุมชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลประสงค์ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และด้านแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ ชุมชน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนด นโยบายการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลประสงค์ อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีอาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเพศ ต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนที่มี อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน ไม่แตกต่างกัน

3) จากผลการวิเคราะห์แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยประยุกต์ตามหลักอปปรานิยธรรม 7 พบว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม อันเป็นรากฐานสำคัญของการบริหารส่วนท้องถิ่น ต้องประชุมหารือกันเป็นประจำ เป็นการทำความเข้าใจร่วมกันว่าจะประชุมโดยพร้อมเพรียงกันตามระยะเวลาที่กำหนดเพื่อความเรียบร้อย ติงามขององค์กร เป็นการฝึกวินัยและขันติธรรมให้มีความอดทนและรับผิดชอบต่อการงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นการรักษาของเก่า ไม่เมามัวของใหม่ เพราะบางอย่างถึงจะเป็นของใหม่ก็ใช่ว่าจะดีเสมอไปในทุกเรื่อง เป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติทุกคนควรที่จะต้องตระหนัก และให้ ความสำคัญที่ทุกองค์กรต้องมีผู้ใหญ่ในชุมชนในบทบาทต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชน องค์กรตนเองเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป็นสิ่งที่บุคคลทุกคนในสังคมเปิดโอกาสให้สตรีและผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ได้เข้ามามีบทบาทในทางสังคมหรือในทุก ๆ ด้านทุกหน่วยงาน เป็นการส่งเสริมเป็นการรักษาสิ่งที่ดีงามที่อนุชนรุ่นหลังได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเพื่อรักษาให้คงทนสถาพรต่อไป และเป็นการให้การดูแลคุ้มครองผู้ทรงศีลทรงธรรมในชุมชน การฟังคำสั่งสอนของท่าน ย่อมได้ประโยชน์มากมายทั้งทางตรงและทางอ้อม และส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไป ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตสืบไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาพุทธพิชัย สิริชโย และ อดิวิม หนัณมี (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักอปปรานิยธรรม” ผลการวิจัยพบว่า อปปรานิยธรรมเป็นหลักธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญไม่มีความเสื่อมทั้งส่วนตนและส่วนรวม มุ่งเน้นให้ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมก่อเกิดเป็นความสามัคคีและความเคารพนับถือซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นยังสอนให้รู้จักหลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างชุมชน องค์กร หรือสถาบันให้เข้มแข็ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งในสังคมทั้งฝ่ายผู้บริหารบ้านเมืองและฝ่ายคณะสงฆ์ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนในสังคมไทย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของประยงค์ พรหมมา (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักอปปรานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารงาน ตามหลักอปปรานิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าพนักงานมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักอปปรานิยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านการเคารพเชื่อฟัง ผู้บังคับบัญชา, ด้านการให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี, ด้านการส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม, ด้านการอารักขาคุ้มครองปกป้องอันชอบ, ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม, ด้านการประชุมกันเนืองนิตย์ , และด้านการไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ ตามลำดับ

## 6. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีข้อเสนอแนะ ซึ่งได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ โดยสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

### 6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ ดังต่อไปนี้

1) ให้โอกาสประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาท้องถิ่น ติดตามการบริหารส่วนท้องถิ่นอย่างทั่วถึงผ่านช่องทางสื่อออนไลน์และบอร์ดประชาสัมพันธ์ มีส่วนร่วมในการประชุม เพื่อเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไขร่วมกัน

2) กำหนดแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วม ปลุกฝังอุดมการณ์ และสร้างจิตสำนึกเพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจัดประชุมและสัมมนาเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองที่ถูกต้อง ทำให้ประชาชนตระหนักถึงสิทธิ และหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่มีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ

3) นำหลักพุทธธรรมที่สอนให้รู้จักหลักการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างชุมชนองค์กร หรือสถาบันให้เข้มแข็ง บรรลุเป็นนโยบาย เพื่อนำไปใช้ทั้งกับชุมชนกับผู้บริหารบ้านเมือง และคณะพระภิกษุสงฆ์ เพราะประชาชนทุกคนเป็นผู้มีหน้าที่ดำรง รักษาสถาบันทั้งสิ้น ไม่ฐานะของผู้บริหารก็ในฐานะของสมาชิก ประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่น เพราะเป็นเทคนิคสำคัญในการดำรงรักษาสถาบัน ให้เจริญรุ่งเรือง ไม่ไปสู่ความเสื่อมถอย เป็นหลักธรรมที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

### 6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรนำไปปฏิบัติเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ ดังต่อไปนี้

1) พัฒนาศักยภาพ เสริมทัศนคติด้านการงานหรือการตัดสินใจแบบเก่าของนักบริหารท้องถิ่นที่เน้นการตัดสินใจตามสายการบังคับบัญชา มาสู่ระบบการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วมมากขึ้นให้

2) ปัจจัยด้านการวางแผนที่มีผลต่อการบริหารจัดการ ๓ ลำดับ ๑.การจัดทำแผนในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ๒.การประชาสัมพันธ์ถึงภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ประชาชนได้ทราบเพื่อให้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน ๓.การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินการตามแผนอย่างชัดเจน

### 6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปประเด็น ดังต่อไปนี้

1) ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่”

2) ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่”

3) ควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยประยุกต์หลักพุทธธรรม”

### เอกสารอ้างอิง

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการจัดหางาน*, กรุงเทพมหานคร: กองแผนงานและสารสนเทศ กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประยงค์ พรหมมา, (2565) *การบริหารงานตามหลักการบริหารนิยธรรมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาชาติเชื้อ วชิรญาณโณ (ประเสริฐไทย) (2562). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้ง พ.ศ. 2562 อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดหนองบัวลำภู*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวิชาญ จันทสโร (มิ่งภูกลาง). (2563). *อิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลกุดจิก อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชาญชัย ดิสสวโส (ศรีแพทย์), (2562). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง*. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเกรียงศักดิ์ กิตติปัญโญ (รักสนิท). (2563). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลประจักษ์ อำเภอนาทม จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญา พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอุทกพิชัย สิริชัย และ อติวุฒิ หมั่นมี. (2561). *การบริหารงานตามหลักการบริหารนิยธรรม*. วารสารสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 1(2), 139-147.
- วันชัย วัฒนศัพท์, ถวิลวดี บุรีกุล และเมธิสา พงษ์ศักดิ์ศรี. (2551). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่าโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- สุวิมล ติรภานนท์. (2546). *การใช้สถิติในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cohen and Uphoff, (2009). *cited in Narayanasamy,N., Participatory rural Appraisal : Principles, Methods and Application*. California : Sage Publications.